

פתח תקווה

אריאלה כיתה ו

תולדות העיר

פתח-תקווה נקנתה בט"ו באב ה'תשס"ח, 8 ביולי 1878 והמייסדים עלו לשם אחרי סוכות תרל"ט כמושבה חקלאית. היא הייתה המושבה הראשונה במרכז הארץ. המושבה "גיא" (ראש פינה) הקדימה אותה והוקמה עוד מספר שבועות לפני הקמת פתח תקווה, אולם מאחר שהידיעות על הקמת "גיא" (ראש פינה) הגיעו באיחור ומתיישבי אומלס היו בעלי קשרים רבים יותר

מייסדי המושבה

הרב עקיבא יוסף שלזינגר שעלה לארץ מהונגריה התקבל בכבוד גדול על ידי מנהיגי "היישוב הישן", אולם לאחר עלייתו החל לחפש דרך שונה לקיום היישוב ודרש לצאת לעבודה ולחקלאות. יחד עם תלמידיו באי בית מדרשו, ביניהם ר' יואל משה סלומון, הקים את החברה וההסתדרות "חברת מחזירי עטרה ליושנה" (כונתה בספרו גם בשם "כולל העברים"), אשר עיקרה היה כינון חברה יצרנית ודינמית המבססת את חייה על ערכי התורה ותחיית השפה העברית. יחד עם דוד גוטמן יהושע שטמפר ניסה לרכוש אדמות בסביבות חברון ללא הצלחה. לאחר שגם ניסיונות לרכישת אדמות בסביבות יריחו לא צלחו, החליטו לרכוש אדמה באזור השפלה. יחד עם הרב יואל משה סלומון רכש את האדמות שעליהן נבנתה פתח-תקווה, פיצלו אותן למאה חלקות ומכרו אותם ליהודים שרצו לעסוק בחקלאות. למייסדים הצטרפו אלעזר ראב שהיה שותף לגוטמן בהקמת אגודת "גאולת הארץ" בתרל"ו (יחד עם יוסף טריוויש ואברהם הורוביץ) ובנו יהודה ראב. הרב שלזינגר שימש גם כרבם הראשון של המייסדים במקום

הבאר הראשונה

לאחר שהתגלה כי מקור המים בו השתמשו הפלחים הערבים מזוהם מפגרי בקר אשר הושלכו למימי הירקון, החליטו שלושת המייסדים כי המשימה הראשונה שלהם תהיה לחפור באר מים חדשה.¹ יהודה ראב נשכר לחפור באר, ובעומק 24 מטרים נתגלו מים. עם בניית הבאר תושבי הכפרים הערבים מסביב החלו להשתמש בה לצד החלוצים. הערבים כינו את הבאר "ביר –שוע" וייעצו שהמים הראשונים ינתנו לנשים כסגולה לפיריון

התיישבות הירקונים

משה סמילנסקי מספר כי בשנת תר"ם, שנה לאחר ייסוד המושבה, נחלקו חלוצי פתח־תקווה לשני "מעמדות": "האמידים התיישבו על הרמה ויקרא המקום בפי הציבור "רמתיים" והעניים התיישבו על שפת הירקון ויקראו "ירקונים" – והמקום נקרא "מעמקים". לאחר גאות מי הירקון נהרסו בתי ה"ירקונים" ורובם נטשו את המקום ועזבו לירושלים.

בתחילת ימיה של פתח־תקווה, השלטון הטורקי לא אישר הקמת בתים, וכל הבתים שהוקמו בשלהי המאה ה-19 הוקמו על סמך אישורים שניתנו להקמת רפתות המושבה ננטשה לאחר שלוש שנים

הבתים הראשונים

תרמ"ז (1887) בנה הרב אריה ליב פרומקין את הבית הראשון במושבה מאבני כורכר. את המרפסות בניה מעץ ואת החצר הקיף בחומה. בעקבותיו בנה **זרח ברנט** בניין אבן, ודוד גוטמן בנה בניין איתן. שאר הבניינים – של יהושע שטמפפר ויואל משה סלומון – נבנו בשיטה הבגדדית, היינו: שלד מעץ ממולא טיט ופירורי אבן מבחוץ מחופה לוחות עץ, ובפנים טיח, חימר וקש. גגות **מרעפי מרסיי**. הרפתות נבנו מלבני טיט עם קש. סיבת הבנייה מחומרי גלם אלה היא מחסור במחצבות אבן בסביבה הקרובה עלות גבוהה של הובלה ממחצבות רחוקות. אנשי פתח־תקווה, שרובם היו אנשי עמל, בחרו להסתפק בניינים ארעיים שאינם עולים הרבה בניינים אינו נמשך זמן רב

הברון רוטשילד

שנת 1887 ביקר הברון רוטשילד בפתח־תקווה והסכים לקחת את המושבה תחת חסותו. 28 משפחות הסכימו לעבור לחסותו של הברון. הם מסרו לו את נחלותיהם ונכנסו לעבוד במשק הכללי של פקידות הברון תוך קבלת משכורת קבועה. הברון תרם לייבוש הביצות לנטיעת עצי אקליפטוס וגידולים חקלאיים שונים. הברון סיפק לאיכרים סוסים וכלים חקלאיים. שאר המשפחות לא הסכימו לעבור לחסות הברון והמשיכו לקבל תמיכה מסוימת מחובבי ציון לאות הוקרה על תרומתו של הברון למושבה, שהוקמה בשנת 1947 אנדרטה בצורת שער המכונה שער הברון בכניסה המערבית לפתח־תקווה

מכבי פתח תקווה

השנים הראשונות

מכבי פתח תקווה נוסדה בשנת 1912 כקבוצת הכדורגל העברית השנייה (רק מכבי תל אביב, שנוסדה ב-1906, קדמה לה), קושטא (איסטנבול) בטורקיה, על ידי סטודנטים מפתח תקווה אשר למדו באוניברסיטה של קושטא והתגייסו לצבא הסולטאן. בתום מלחמת העולם הראשונה חזר ב-1919 לארץ ישראל אבשלום גיסין משירות כקצין בצבא הטורקי. גיסין היה המגן הימני של מכבי פתח תקווה, הקפטן שלה וכן היושב ראש. בנוסף לכדורגל, שימש כסגנו של זקן השומרים, אברהם שפירא, לסייע בהגנה על המושבה פתח תקווה אשר הייתה מוקפת כפרים ערביים עוינים ובראשם הכפר אומלבס

בנוסף לכדורגל התקיימה במועדון פעילות בענפים: טניס, אתלטיקה, התעמלות ורכיבת אופניים

מכבי פתח תקווה הייתה הקבוצה היחידה במושבה ששיחקה בליגה הראשונה (הפועל פתח תקווה נוסדה רק ב-1935), והיא הורכבה מבני המעמד העליון של אותה תקופה. שיחקו בה בני האיכרים ואורזים, שהיו המקצועות המכובדים והמבוקשים באותם ימים

המגרש הראשון של מכבי פתח תקווה היה בחורשה, סמוך לגורן המפורסמת, שם נהגו להתבודד צעירים וצעירות המושבה. כיום נמצאת שם שכונת עין גנים. בשנת 1921 הותקפה המושבה על ידי כנופיות ערביות, אבשלום גיסין יצא להדוף את המתקפה ונפל בקרב יחד עם עוד שלושה מחבריו. לאחר מותו הוחלט כי הקבוצה תיקרא על שמו מכבי אבשלום פתח תקווה